

# דוֹכַן הַקּוֹרָא

## בעיית העלייה ו"יציאת מצרים"

יורשה לי להביא לפני קוראי "הדואר" פסקה אחת מדרשתו של הרב ר' אהרן סולובייציק, הרועה הרוחני של בית-הפנסת "מוריה" בניו-יורק, שדרש בשבת פרשת שמות, אגב הסערה שקמה אז בכמה חוגים יהודיים שבאמריקה מחמת תוכחתו של מר בך גוריון, בנאומו בקונגרס הציוני, כלפי היהודים החרדים, שאינם עולים למדינת ישראל להשתקע בה. סבורני, שיש בדבריו של הרב סולובייציק משום עיון מעמיק באופיו של עם ישראל ובתולדותיו, וראויים הם ליתן להם פרסום בקהל הקוראים העברים.

הרב סמך את דבריו על תחילת המשאומתן בין משה ופרעה, כפי שתוארה בכתובים שבשמות ג', ז', ח', ט' ו"ט, וכך דרש: שליחות כפולה ניתנה על משה רבנו: א) לספר לזקני ישראל, שהקב"ה נראה אליו ואמר לו, שראה בעוני עמו אשר במצרים וירד "להצילו... ולהעלותו מן הארץ ההיא אל ארץ טובה ורחבה אל ארץ זבת חלב ודבש" — והי' הבטיח לו, שזקני ישראל ישמעו (ויבנו) לקולו; ב) שיבוא הוא וזקני ישראל אל מלך מצרים ויאמרו אליו: "ה' אלהי העברים נקרה עלינו ועתה גלכה נא דרך שלושת ימים במדבר ונבחה לה' אלהינו".

כלום לא היה בדין להפוך את הסדר? הרי זקני ישראל "יהודים יראי שמים" הם ובוודאי ייענו לקריאה לילך לעבוד את ה' ולזכות לו, ואילו עניין השעבוד הקשה יאה הוא יותר להשמיעו באוזני פרעה, כדי לנמק את הדרישה: "שלח את עמי".

ואולם מעשה אבות סימן לבנים — אותו הסדר שנאמר בהכנות ליציאת מצרים, עומד בעינו גם היום; בא אתה אל היהודים, אל המעולים שבהם, ומספר להם על השעבוד והדחק, הם ישמעו לקולך, יטו אוזן לדבריך וייחלצו לעזור, וגם ללכת וכו'. הבחינה הגשמית מתקבלת על דעתם. ואילו מפליג אתה למדריגה גבוהה יותר ומדבר על צורך העלייה, שוב אין דבריך נשמעים. "יהודים כשרים", כל זמן שיש בידם לקיים את המצוות בגושן, בויליאמסבורג, אינם זזים ממקומם.

וזה פשר הדברים שדיבר משה אל פרעה. כשאמר לו (בטעות) "כה אמר ה' אלהי ישראל", בעוד שנצטווה לומר "אלהי העברים", שאל אותו פרעה "מי ה'... לא ידעתי את ה'" (שמות ה', א"ב) וכו'. ואז תיקן משה (את טעותו) ואמר "אלהי העברים נקרא עלינו" (שם שם, ג'). ההבדל בין שני הלשונות הוא בזה: "העברים" פשוטו כמשמעו — הם בני עבר, הם יישארו תמיד מעבר מזה, בין שייטיב להם פרעה ובין שירע להם; ואילו "אלהי ישראל" זוהי מדרגה עליונה יותר, המסמלת את יעקב שגלחם עם שרו של עשו ויכול לו — דבר מופלא כזה אין דמיונו של פרעה מסוגל לתפסו. מ"א כ"ב